

Vaajakoski

- kylä virran rannalla -

Järjestäjä	Jyväskylän kaupunki
Nettisivut	www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski
Taitto	Kaisa Hyyti
Valokuvat	Jyväskylän kaupunki / Jussi Sievänen
	Kaisa Hyyti
	Jani Jansson
	Ilkka Halinen
Viistokuvat	Lentokuva Vallas Oy
Paino	Kopijyvä Jyväskylä

Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu 19.10.2009 - 19.1.2010

1. Vaajakoskentien funkkista.

Jyväskylän kaupunki

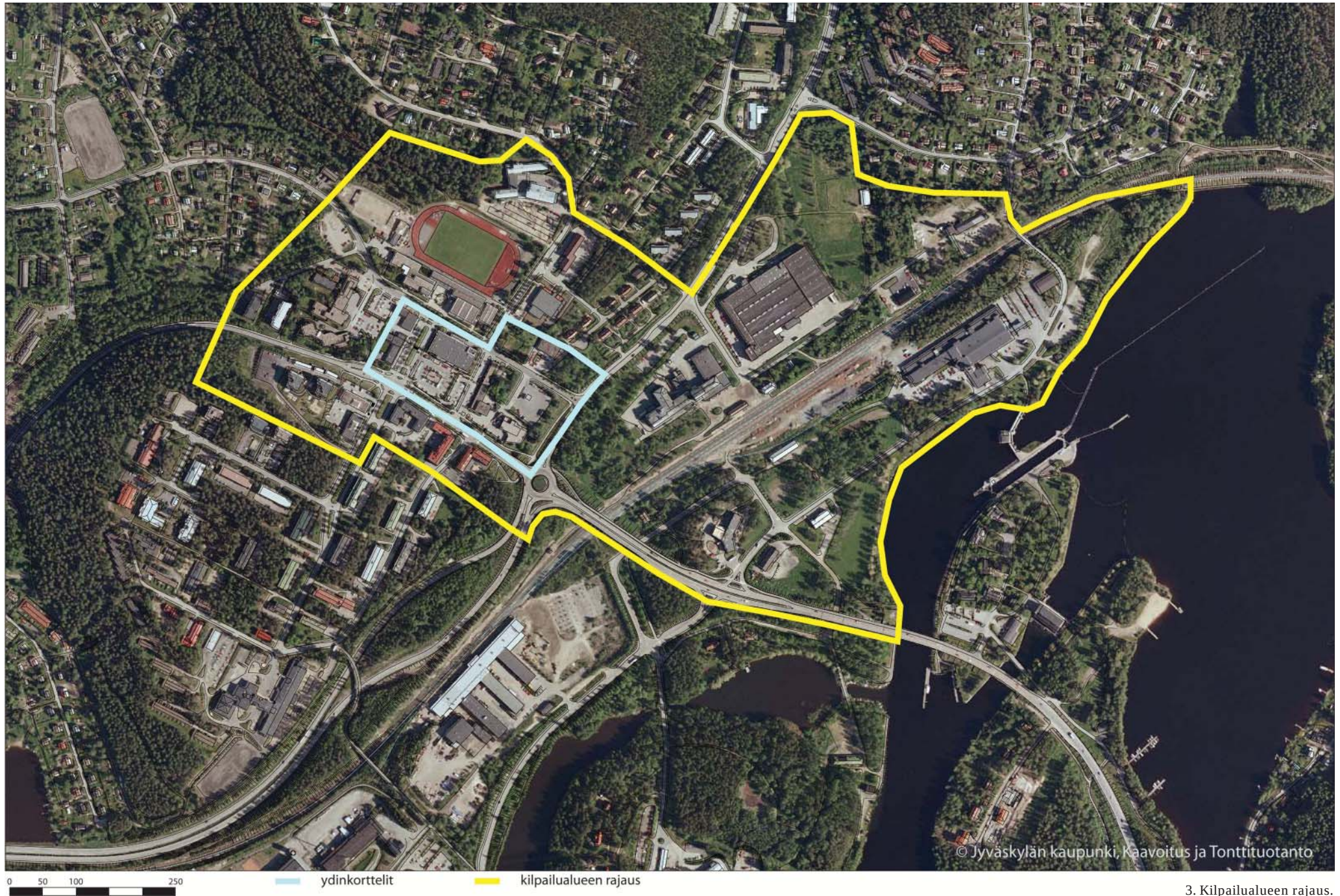

2. Vaajala.

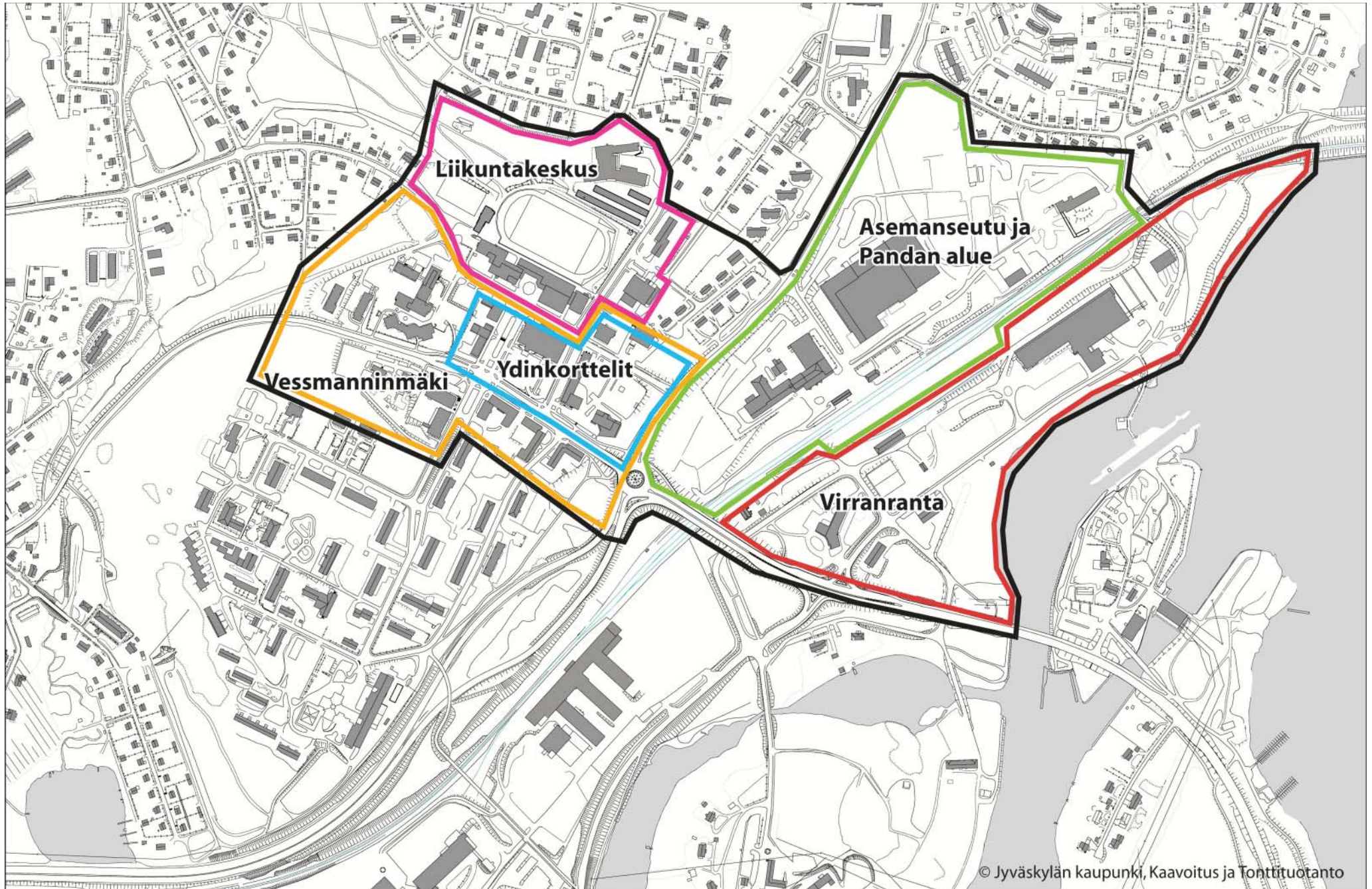
Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu

Sisällysluettelo

1	Kilpailukutsu	6
1.1	Juhlakilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus	6
1.2	Osallistumisoikeus	6
1.3	Palkinnot	6
1.4	Palkintolautakunta	6
1.5	Kilpailuohjelman hyväksyminen ja kilpailukieli	7
1.6	Asiakirjojen luovutus	7
1.7	Kilpailuaikataulu	7
2	Kilpailutekniset tiedot	8
2.1	Kilpailumateriaali	8
2.2	Seminaari kilpailijoille	8
2.3	Kilpailua koskevat kysymykset	8
2.4	Kilpailun ratkaisu, tulosten julkistaminen ja näytteillepano	8
2.5	Kilpailuehdotusten käyttöoikeus	9
2.6	Jatkotoimenpiteet kilpailun seurauksena	9
2.7	Kilpailuehdotusten palautus	9
2.8	Kilpailuehdotusten vakuuttaminen	9
2.9	Kilpailusäännöt	9
3	Kilpailutehtävä	10
3.1	Kilpailutehtävän tausta	10
3.2	Vaajakosken paikallishistoriasta ja identiteetistä	10
3.3	Kilpailualue	10
3.3.1	Kilpailualueen rajausta ja osa-alueet	12
3.3.2	Maanomistus	13
3.3.3	Kaava- ja suunnittelutilanne	13
3.3.4	Maisema ja luonnonympäristö	14
3.3.5	Liikenne	14
3.3.6	Palvelut ja elinkeinotoiminta	14
3.3.7	Kilpailuehdotuksessa pohdittavia ajankohtaisia asioita	15
4	Kilpailun tavoitteet	16
5	Suunnitteluohjeet	17
6	Arvosteluperusteet	18
7	Ehdotusten laadintaohjeet	20
7.1	Vaadittavat asiakirjat	20
7.2	Kilpailusalaisuus	21
7.3	Kilpailuehdotusten sisäänjätto	21

3. Kilpailualueen raja.

4. Osa-alueet.

1. Kilpailukutsu

1.1 Juhlakilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus

Jyväskylän kaupunki järjestää yleisen arkkitehtuurikilpailun Vaajakosken keskusta-alueesta. Kilpailulla juhlistetaan uutta Jyväskylää, joka muodostettiin vuoden 2009 alussa yhdistämällä Jyväskylää, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti. Kilpailun tarkoituksena on parantaa Vaajakosken keskustan elinvoimaisuutta ja vahvistaa viihtyisän ja monipuolisen osakeskuksen kehittymistä. Kilpailulla haetaan kaupunkikuvallisin keinoin ratkaisuja asuin- ja työpaikkarakentamisen määrälle ja sijoittumiselle. Kilpailuehdotuksissa on huomioitava Vaajakosken keskustan sijainti kauniin virran rannalla ja sen arvokas historia keskisuomalaisen sahateollisuuden kehtona.

1.2 Osallistumisoikeus

Kilpailu on avoin kaikille. Kilpailijoita kannustetaan muodostamaan työryhmiä, joissa on asiantuntemusta arkkitehtuuriin lisäksi esimerkiksi maisema-arkkitehtuuriin, maankäytön, liikennesuunnittelun ja ympäristötaiteen aloilta.

1.3 Palkinnot

Palkintoina jaetaan 90 000 euroa seuraavasti:

1. palkinto 35 000 €
2. palkinto 25 000 €
3. palkinto 16 000 €

Kaksi lunastusta á 7 000 €

Palkintolautakunta voi yksimielisellä päätöksellä jakaa palkintosumman toisinkin Suomen Arkkitehtiiliiton kilpailusääntöjen edellyttämällä tavalla. Lisäksi palkintolautakunta voi jakaa kunniamainintoja. Kilpailun järjestäjä voi halutessaan lunastaa edellisten lisäksi useampiakin ehdotuksia. Suomen Arkkitehtiiliitto perii kilpailusääntöjen mukaisesti palkinnoista ja lunastuksista 7%. Palkinnot jaetaan SAFAn kautta. Palkintosummille on haettu verovapautta.

1.4 Palkintolautakunta

Palkintolautakuntaan kuuluvat kilpailun järjestäjän nimeäminä:

Markku Andersson	kaupunginjohtaja, palkintolautakunnan puheenjohtaja
Veijo Koskinen	kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Aimo Asikainen	kaupunkirakennelautakunnan puheenjohtaja
Ilkka Halinen	kaupunginarkkitehti, arkkitehti SAFA
Tuija Solin	apulaiskaupunginarkkitehti
Anne Sandelin	asemakaava-arkkitehti, arkkitehti SAFA

Suomen Arkkitehtiiliiton nimeäminä puolueettomina asiantuntijajäseninä:

Jussi Murole	arkkitehti SAFA
Vesa Humalisto	arkkitehti SAFA

Palkintolautakunnan sihteerinä toimii kilpailun järjestäjän nimeämänä arkkitehti Mervi Savolainen.

Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu 19.10.2009 - 19.1.2010

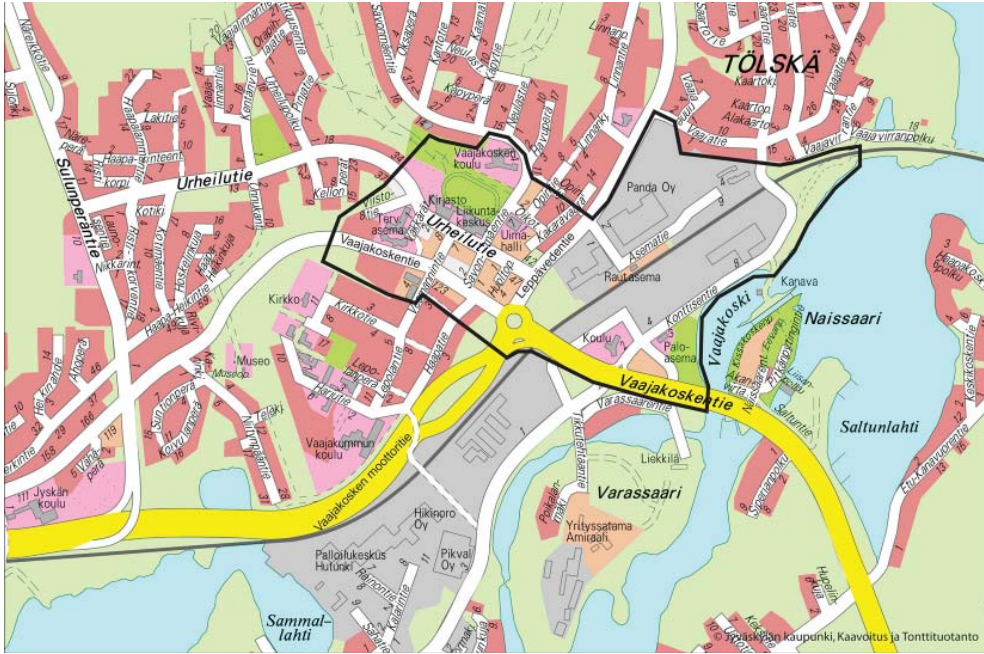

5. Kilpailualueen sijainti.

6. Virran ranta pohjoisesta nähtynä.

Jyväskylän kaupunki

7. Opaskartta.

8. Virran ranta etelästä Vaajakosken sillalta nähtynä.

Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu 19.10.2009 - 19.1.2010

Palkintolautakunta tulee tarvittaessa kuulemaan myös asiantuntijoita. Asiantuntijat ja kilpailun sihteeri eivät osallistu päätöksentekoon eikä heillä ole oikeutta osallistua kilpailuun.

1.5 Kilpailuohjelman hyväksyminen ja kilpailukieli

Kilpailuohjelma liitteineen on järjestäjän, palkintolautakunnan ja Suomen Arkkitehtiliiton kilpailu-toimikunnan hyväksymä. Kilpailukieli on suomi.

1.6 Asiakirjojen luovutus

Kilpailuohjelma on maksuton. Kilpailun verkkosivuilla www.jkl.arkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski on ladattavissa tämä kilpailuohjelma liitteineen. Verkkosivuilta löytyy myös muu kilpailuun liittyvä aineisto.

Kilpailijoilla on oikeus käyttää liitteenä olevaa kartta- ja kuva-aineistoa ainoastaan kilpailuehdo-tuksen laatimiseen. Aineiston osittainenkin käyttö muuhun tarkoitukseen on kielletty.

Kilpailuohjelman voi myös tilata tai noutaa 19.10.2009 lähtien osoitteesta

Suomen Arkkitehtiliitto
Runeberginkatu 5
00100 Helsinki
email: kilpailut@safa.fi
puh: +358 (0)9 584 448

Jyväskylän kaupunki
Palvelupiste Hannikainen
Hannikaisenkatu 17
40100 Jyväskylä
puh. +358 (0)14 266 0108 (Tekninen neuvonta ja tilaukset)

1.7 Kilpailuaikataulu

Kilpailu alkaa	19.10.2009
Kilpailuseminaari	2.11.2009
Kilpailukysymysten jättö	9.11.2009
Kilpailukysymysten vastaukset	vko 47
Kilpailu päättyy	19.1.2010
Tulokset pyritään julkaisemaan	maaliskuu 2010

2 Kilpailutekniset tiedot

2.1 Kilpailumateriaali

Kilpailun nettisivuilta www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski on ladattavissa seuraava liitemateriaali.

- Kilpailualueen rajaus
- Osa-alueet
- Sijaintikartta
- Opaskartta
- Asemakaava 1928
- Havainnekuva VT4 uusi linjaus
- Koostekartta
- Viistokuva kilpailualueesta
- Ajantasainen asemakaava
- Maisemaselvitys ja analyysikartta
- Maanomistuskartta
- Kaupallinen selvitys
- Inventointitietoja
- Pilaantuneet maa-alueet
- Keskustan liikennemääriä
- Meluselvitys
- Tärinävaikutusarviointi
- Ortokuvat
- Viistokuvia
- Pohjakartat
- Valokuvia kilpailualueesta

Jyväskylän maalaiskunta järjesti vuonna 2008 kutsukilpailun virran rannan alueelle. Tämän kilpailun ehdotukset ja arvostelupöytäkirja löytyvät osoitteesta www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski.

2.2 Seminaari kilpailijoille

Kilpailua koskeva kaikille avoin seminaari järjestetään ma 2.11.2009 klo 12 alkaen Vaajakoskella Urheilutalolla (Savonmäentie 9).

Seminaarissa esitetyt kysymykset ja niiden vastaukset julkaistaan viikolla 47 / 2009 kilpailun nettisivuilla www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski.

2.3 Kilpailua koskevat kysymykset

Kilpailijoilla on oikeus pyytää ohjelmaa koskevia selvityksiä ja lisätietoja. Kysymykset on tehtävä kirjallisesti nimimerkillä ja toimitettava ne sähköpostilla osoitteeseen mervi.savolainen@iss.fi

Otsikoksi sähköpostiin merkintä "Vaajakosken kilpailu"

Sähköpostitse jätettyjen kysymysten tulee olla perillä viimeistään 9.11.2009. Kysymykset ja palkintolautakunnan vastaukset julkaistaan kilpailun nettisivuilla www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski.

2.4 Kilpailun ratkaisu, tulosten julkistaminen ja näytteillepano

Kilpailu pyritään ratkaisemaan maaliskuun 2010 aikana. Tuloksesta annetaan välittömästi tieto kaikille palkittujen ja lunastettujen ehdotusten tekijöille ja julkistamistilaisuudessa tiedotusvälineille.

Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu 19.10.2009 - 19.1.2010

9. Vessmannintien ja Urheilutien risteys. Näkymä Vaajalan suuntaan.

10. Savonmäentien ja Urheilutien risteys. Näkymä Vaajalan suuntaan.

11. Terveyskeskus.

Jyväskylän kaupunki

12. Vessmannintien ja Vaajakoskentien risteys. Näkymä Vaajalan suuntaan.

13. Savonmäentien ja Vaajakoskentien risteys.

14. Näkymä ydinkortteleiden suuntaan terveyskeskuksen paikoitusalueelta.

Kilpailun tulos julkaistaan kilpailun nettisivuilla, Arkkitehtiuutisissa ja Safan nettisivuilla (www.safa.fi) sekä myöhemmin Arkkitehtilehden kilpailuliitteessä.

Kaikki kilpailuehdotukset julkaistaan kilpailuajan umpeuduttua kilpailun nettisivuilla www.jklarkkitehtuurikilpailut.fi/vaajakoski. Verkkosivuilla on mahdollisuus kommentoida jokaista ehdotusta ennen palkintolautakunnan ratkaisua. Kilpailun ratkettua on kilpailuratkaisua koskeva palkintolautakunnan pöytäkirja myös nähtävillä kilpailun verkkosivuilla. Kilpailusta tullaan järjestämään näyttely.

2.5 Kilpailuehdotusten käyttöoikeus

Kilpailun järjestäjällä on omistusoikeus palkittuihin ja lunastettuihin kilpailuehdotuksiin tekijänoikeuden jäädessä ehdotuksen tekijälle. Jyväskylän kaupunkin varaa itselleen oikeuden käyttää ja julkaista palkittujen ja lunastettujen töiden materiaalia korvauksetta. Lisäksi järjestäjällä ja SAFAlla on oikeus käyttää ja luovuttaa kilpailuehdotusten aineistoa tutkimus- ja julkaisukäyttöön korvauksetta. Järjestäjä varaa oikeuden neuvotella jatkotyöstä kilpailun voittajaehdotuksen laatijan kanssa. Jatkotoimeksiannon saaneella suunnittelijalla ja järjestäjällä on oikeus käyttää hyväkseen muiden palkittujen ehdotusten aiheita ja ideoita tekijänoikeuslain puitteissa.

2.6 Jatkotoimenpiteet kilpailun seurauksena

Palkintolautakunta tulee antamaan suosituksen jatkotoimenpiteistä kilpailun tulosten perusteella. Kaavoitustyön tekee Jyväskylän kaupunkisuunnitteluosasto yhteistyössä jatkosuunnitteluun valitun kilpailijan kanssa.

2.7 Kilpailuehdotusten palautus

Kilpailuehdotuksia ei palauteta. Kilpailun päätyttyä palkitsemattomat ja lunastamattomat ehdotukset ovat noudettavissa kilpailun järjestäjältä kuukauden ajan kilpailun tulosten julkaisemisesta. Tarkemmat ohjeet ilmoitetaan kilpailun nettisivuilla kilpailun ratkettua.

2.8 Kilpailuehdotusten vakuuttaminen

Kilpailuehdotuksia ei vakuuteta järjestäjän toimesta. Kilpailijan on varauduttava säilyttämään ehdotuksensa alkuperäiskappaleet.

2.9 Kilpailusäännöt

Kilpailussa noudatetaan SAFAn kilpailusääntöjä (www.safa.fi) sekä Architects Council of Europe ACEn arkkitehtikilpailuihin liittyvää suositusta (www.ace-cae.org).

3 Kilpailutehtävä

3.1 Kilpailutehtävän tausta

Vaajakoski on yksi vuoden 2009 alussa muodostetun uuden Jyväskylän alakeskuksista. Etäisyys Jyväskylän ydinkeskustasta on n. 6 km.

Kilpailualueella asukkaita on 375 ja keskustan tuntumassa yhteenä 3019. Asukkaista 8% (30) on alle 15-vuotiaita. Yli 65-vuotiaita on 38% (140).

Vaajakosken maankäytön muutoutumista ohjanneet lähtökohdat liittyvät toisaalta topografiaan ja toisaalta historiallisiin ja nykyisiin kulkuväyliin. Liikenneväylärunkona toimivat rantoja seuraavat päätiet ja rautatie itä-länsisuunnassa sekä vesiväylä etelä-pohjoissuunnassa. Vaajakosken perinteikäs tehdasyhdyskunta sijaitsee näiden topografisten ja liikenteellisten elementtien solmukohdassa. Täydennettäessä Jyväskylän seudun yhdyskuntarakennetta Vaajakoski on kaikissa olosuhteissa luonteva suunta. Vahvuustekijöinä elinkeinojen kannalta ovat teollinen perintö ja logistinen sijainti, asumisen ja palveluiden osalta sekä maisema ja luonto että olemassa oleva infrastruktuuri.

3.2 Vaajakosken paikallishistoriasta ja identiteetistä

Vaajakosken (Haapakoski vuoteen 1920) oli noin sadan vuoden ajan kukoistava, ruukinomainen sahayhdyskunta. Siitä muodostettiin v.1920 taajaväkinen yhdyskunta Vaajakoski, joka taas vuonna 1954 liitettiin Jyväskylän maalaiskuntaan. Haapakosken keskusta siirtyi laajenevan sahayhdyskunnan sydäimestä Naissaaren alueelta nykyiselle Vessmanninmäelle 1900-luvun vaihteessa. Haapakoskea hallitsi tuolloin sahapatruuna James Salvesen, joka ei erityisemmin ohjailut taajamansa kehitystä. Sahojen työntekijät saivat rakentaa asumuksensa kivisten ja ojittamattomien teiden varsille omien halujensa mukaisesti. Asutuksen myötä alueelle perustettiin useita kauppalikoitteita, ja vapaa-ajan harrastusten keskuksena toimi 1905 valmistunut työväentalo.

Komento Vaajakoskella muuttui täysin 1916, jolloin Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) osti koko kylän teollisuustuotantonsa tarpeisiin. Alueen rakentamista SOK pyrki ohjaamaan kaavoituksella, mikä oli kuitenkin vaikeaa, sillä kauppasopimuksen ehdon mukaan työläisillä oli omistusoikeus asuintontteihinsa. Vaajakoskesta muodostettiin taajaväkinen yhdyskunta (1920-1954), jolle laadittiin asemakaava vuonna 1928. Kaavasta vain osa on toteutunut.

Teollisuustuotteiden kuljettaminen markkinoille helpottui ja paikallinen henkilöliikenne vilkastui, kun Vaajakosken keskusta-alueen halkaissut rautatie valmistui 1918. Linja-autoliikenne Jyväskylään käynnistyi 1920-luvulla.

SOK perusti keskusta-alueelle puutarhan ja marjanjalostustehtaan 1920, jonka yhteydessä aloitettiin makeisten tuotanto. Puutarha-alueelle radan läheisyyteen rakennettiin margariinitehdas 1928 ja makeistehdas 1929. Nykyisin makeisten valmistuksesta vastaa Panda.

Paineet keskusta-alueen rakentamiselle kasvoivat 1930-luvulla. Urheilukenttä valmistui työllisyystöinä (1933-1936). 1930-luvun lopulla keskusta-alue sai kokonaan uuden ilmeen, kun Jyväskylään johtavan tien eteläpuolelle rakennettiin funkistyyllisiä asuin- ja myymälärakennuksia (1938-). Myös kunnallistekniikan rakentaminen tuli osaksi uudisrakentamista. Sota-aika keskeytti uuden yleiskaavan valmistelun.

15. Asemakaava 1928.

16. Näkymä Vaajakoskentieltä Kanavuorelle 1950-luvulta.

17. Vaajakosken keskustaa 1950- ja 60 -lukujen vaihteesta.

18. Kakaravaaran paritaloja.

Sodan jälkeen keskustaan rakennettiin SOK:n toimesta työnjohtajien perheille tarkoitettu ns. Kakaravaaran paritaloalue (1946-1947).

Vanhoista puutaloista pisimpään hengissä sinnitteli uimahallin naapurina Urheilutien ja Savomäentien risteyksessä sijainnut Voroninin kauppa- ja asuinrakennus, joka oli aikoinaan yksi kylän komeimmista taloista. Rakennus tuhoutui tulipalossa 2000-luvun alussa. Tälle paikalle on rakennettu uusi liikerakennus.

Vaajakosken tunnettuus ja yleisimago on pääosin perustunut SOK:n tehtaisiin Naissaaren alueella. Paikan henkeen on sisältynyt voimakas yhteiskunnallinen ja poliittis-historiallinen ulottuvuus, joka on peräisin sekä työväenliikkeestä että porvallisesta osuustoiminta-aatteesta.

3.3 Kilpailualue

Vaajakoski sijaitsee kahden maisematyyppin saumakohdassa, paikassa missä Keiteleen reitin vedet laskevat Päijänteen pohjoispäähän. Vaajakosken keskustan sijainti suurmaisemassa on edullinen. Etelä- ja länsisuuntaan avautuvat rinteet ovat miellyttäviä asua. Runsas puusto ja muu kasvillisuus tekevät asuinalueista vehreitä. Toisaalta rinteet ovat tuulille alttiita ja vaihteleva maasto on haasteellista rakentaa. Alueen suurimmat ongelmat löytyvät juuri eri alueiden liikenteellisten yhteyksien puutteesta.

3.3.1 Kilpailualueen raja- ja osa-alueet

Kilpailualue käsittää Vaajakosken nykyisen keskustan. Se sisältää neljä eri tyyppistä osa-alueita, jotka ovat Vessmanninmäki, Liikuntakeskus, Pandan ja aseman seutu sekä virran ranta. Vessmanninmäen alueella voidaan lisäksi erottaa ydinkorttelien alue, jolle on sijoittunut pääosa Vaajakosken kaupallisista palveluista.

Vessmanninmäki ja ydinkorttelit

Vaajakosken ydinkeskusta sijaitsee Vessmanninmäellä, melko korkealla kosken ja sen varrelle perustettujen tuotantolaitosten yläpuolella. Näkymät avautuvat laitosten yli virran toisella puolella olevalle Kanavuorelle.

Keskusta-alueen julkisten palvelujen rakentaminen ajoittui 1950-luvulle, jolloin elintason nousemisen myötä lyhyessä ajassa valmistuivat mm. urheilutalo (1953) ja yhteiskoulu (1954). Radan ylittävä silta rakennettiin 1955.

Liikerakentamisen uusi vaihe alkoi 1960-luvun taitteessa. Osuusliike Vaajala rakensi tontille Shell-huoltoaseman (1962). Nykyisin paikalla toimii ABC-kylmäasema. Kansallis-Osake-Pankille ja Suomen Yhdyspankille valmistui 1970-luvun alussa omat punatiiliset kiinteistönsä, joiden yhteyteen sijoittui myös pienliikkeitä. Uudisrakentamisen buumi huipentui vuoteen 1972, jolloin ydinkeskustassa aloitti toimintansa laajentunut Vaajalan tavaratalo.

Vessmanninmäki ja ydinkorttelit ovat rakenteeltaan kaupunkimaisia, joskin korttelirakenne on suurelta osin hajanaista ja katualueet leveät. Vanhat puurivistöt ovat linkki aikaan ennen nykyisten rakennusten rakentamista. Virran rantaan ei ole visuaalista eikä sujuvaa liikenneyhteyttä.

Vaajakoskentieä reunustavat komeat funkkishenkiset asuin- ja liikerakennukset. Muuta laadukasta rakennuskantaa edustavat Oikopolun paritalot (Kakaravaara).

Liikuntakeskus

Vapaa-ajanpalvelut paranivat olennaisesti uimahallin (1977) ja kirjasto-liikuntahallin (1984, 1987) valmistumisen myötä. Vaajakosken liikuntakeskus sijoittuu suunnittelualueen pohjoisosaan. Kokonaisuuteen kuuluvat kirjasto, liikuntahalli, urheilukentät huoltorakennuksineen ja Vaajakosken koulu sekä uimahalli Vellamo. Koulurakennus tullaan korvaamaan uudella rakennuksella, jonka suunnittelu on jo käynnistynyt. Koululuokat toimivat tällä hetkellä pihalla sijaitseissa viipalekouluissa. Urheilutalossa (vanha Työväentalo) on kokoontumistiloja, ravintola ja nuorisotiloja. Vellamon rakennusta laajennettiin muutama vuosi sitten. Vellamo on Jyväskylän keskustassa sijaitsevan Aalto-Alvarin jälkeen käytetyin uimahalli Jyväskylässä.

Liikuntakeskukseen kuuluvien rakennusten väliset yhteydet puuttuvat. Suhde keskustan ydinkortteleihin on heikko hyvästä sijainnista huolimatta.

19. Näkymä Vaajakosken sillalta rata-alueelle. Taustalla Pandan vanha tehdas ja asemarakennukset.

20. Vaajakosken asemarakennus.

21. Ratapihaa. Taustalla kylmä varistorakennus ja Vaajakosken Teollisuustalon piippu.

22. VT 4 uusi linjaus.

Pandan alue ja aseman seutu

Panda jatkaa SOK:n makeistehtaan 1920 aloittamaa toimintaa. Panda Suklaatehdas sai uuden tuotantolaitoksen 1969 (laajennukset 1974 ja 1980). Uusi margariinitehdas valmistui 1983. Panda vanha tehdasrakennus on asemakaavalla suojeltu.

Vaajakosken asema on poistettu käytöstä. Nykyisin rakennuksessa asutaan ja siinä toimii myös keramiikkapaja. Asemarakennuksen vieressä oleva laiturirakenus on tyhjiillään ja vaarassa joutua laajemman ilkvallan kohteeksi. Ratapihaa käytetään tavarankuljetusten varastointi- ja lastausalueena.

Aseman seutu ja Panda alue ovat tuotanto- ja varastoaluetta. Panda vanha tehdaskiinteistö on vajaakäytössä ja sitä ympäröivät alueet ovat rakennemuutoksen seurauksena osittain taantuneet ja jääneet hoitamattomiksi. Myös aseman seutua leimaa sama hoitamattomuus ja käyttämättömyys. Aseman koillispuolella toimii betoniasema. Alueella ei tällä hetkellä ole pyöräilylle tai jalankululle sopivia reittejä.

S-Keskimaa (S-ryhmään kuuluva paikallinen osuuskauppa) on lähitulevaisuudessa rakentamassa uuden päivittäistavaran vähittäiskaupan rakennuksen (5500kem2) Panda vanhan tehtaan lounaispuolelle liikenneympyrän tuntumaan. Tätä hanketta varten laadittu asemakaavan muutos on varsin uusi eikä sitä ole tarkoituksenmukaista muuttaa. Uuden markettirakennuksen ja toimivien liikennejärjestelyiden sovittaminen tontille on haasteellista ympäristön merkittävien korkeuserojen vuoksi.

Virran ranta

Vuonna 2008 pidettiin kutsukilpailu rautatien, nykyisen moottoritien ja virran välisen alueen kehittämismahdollisuuksista. Kilpailutyöt ja arvostelupöytäkirja on luettavissa liitemateriaalin yhteydessä.

Paraatipaikalla virran rannassa sijaitsee Vaajakosken ainoa iso puisto. Se on sekä asukkaille että ulkopaikkakuntalaisille tärkeä ulkoilualue, mutta se ei ole arvoisessaan kunnossa ja sen saavutettavuus on heikko. Puiston reunalla oleva paloasema lopettaa toimintansa.

SOK:n hallintorakennus valmistui 1959. Se on nykyään toimitilakäytössä. Rakennusta on mahdollista laajentaa ja sen ympäristöä tiivistää lisärakentamisella. Myös Vaajakosken Teollisuustalossa (entinen naulatehdas) on nykyään toimi- ja tuotantotiloja. Entinen harjatehdas (nykyinen Kaluste-Kartano) on suojeltu. Alueen koilliskulma on osittain täyttömaata ja siellä on todettu olevan pilaantunutta maaperää.

3.3.2 Maanomistus

Kilpailualueella on useita maaomistajia kuten Jyväskylän kaupunki, Ratahallintokeskus, S-Keskimaa, Panda sekä muita yksityisiä omistajia. Maanomistusolot eivät rajoita kilpailuehdotusten ratkaisuja.

3.3.3 Kaava- ja suunnittelutilanne

Kilpailualue on pääosin asemakaavoitettu. Kaavat ovat hyvin eri-ikäisiä ja niitä on uusittu lähinnä hankekohtaisesti. Nykyiset kaavat eivät rajoita kilpailuehdotusten ratkaisuja.

Vaajakoskea koskeva merkittävin meneillään oleva hanke on uuden moottoritienlinjauksen muutos välillä Varassaari- Haapalahti. Asemakaavan muutos tiesuunnitelman pohjaksi on hyväksytty kaupunginvaltuustossa, mutta siitä on valitettu ja prosessi on kesken.

Moottoritien uusi linjaus vaikuttaa kilpailualueeseen siten, että nykyinen VT4:n ohikulkuliikenne

ei enää ohjaudu Vaajakosken liikenneympyrään ja Kanavuori- Vaajakoski välinen valtatieosuus voidaan muuttaa paikalliseksi kaduksi. Käytännössä tämä merkitsee, että kilpailualueeseen kuuluva nykyisen valtatieosuuden korkeussuhteita voidaan muuttaa rautatiesillan ja Vaajavirransillan välisellä alueella. Tällöin virran rannan saavutettavuus ja näkyvyys paranee. Moottoritien siirtäminen kulkemaan Hupelin ja Varassaaren kautta antaa uusia mahdollisuuksia Vaajakosken merkittävimmän ympäristökokonaisuuden kehittämiseen.

3.3.4 Maisema ja luonnonympäristö

Vaajakoski edustaa keskisuomalaista maisemaa komeimmillaan: asutus ja muu ihmistoiminnan jälki sijoittuu korkeiden metsäselänteiden piirtämän silhuetin suojaan, vaihtelevasti kapeiden ja väljien vesistöjen äärelle.

SOK:n pitkäaikaisen puutarhurin Kalevi Pulkisen kädenjälki on edelleen löydettävissä kilpailu-alueella; vehreän kaupungin peruselementit kuten puurivistöt, istutukset ja rantapuisto ovat olemassa, mutta niiden arvo ei tule esille hoitamattomien välialueiden ja hajanaisen kaupungin rakenteen vuoksi. Maisema-analysikartta on ladattavana liitemateriaalina.

3.3.5 Liikenne

Tällä hetkellä alueen liikenteellinen pääväylä on Vaajakoskentie, jonka liikennemäärät ovat huomattavat (6200 ajoneuvoa/vrk). Vaajakoskentie päättyy nykyisen VT 4:n ja Leppävedentien liikenneympyrään, jonka sujuvuus on ollut ongelmallista. Leppävedentien liikenteen lisääntyminen nykyisestäään (5200 ajoneuvoa/vrk) on todennäköistä Laukaantien suuntaan kohdistuvien erikoiskorkeiden kuljetusten vuoksi, ennen kuin uudet moottoritiejärjestelyt on tehty. Tulevaisuudessa VT4:n uusi linjaus vähentää liikenneympyrän raskasta liikennettä.

Vaajakoskientietä käyttävät paikallis- ja pikavuorobussit, yksi paikallisvuoro kulkee liikeyksiksen läpi Urheilutietä pitkin. Kaukoliikenteen pysäkki on Vesmannintien ja Vaajakoskentien risteyksessä.

Vaajakosken kautta kulkeva nykyinen raideliikenne muodostuu tavarakuljetuksista ja pikajunalii- kenteestä.

3.3.6 Palvelut ja elinkeinotoiminta

Kilpailualueella sijaitsee pääosa Vaajakosken kaupallisista ja julkisista palveluista. Lähtökoh- tana on, että keskustan alueella säilyvät Vaajakosken koulu, terveyskeskus, kirjasto- ja nykyiset liikuntapalvelut, vanhusten asumispalvelut (päiväkeskus Väkkärän) mahdollisine laajentumistar- peineen sekä KELA:n palvelut.

Julkisten palveluiden kannalta merkittäviä toimijoita ovat myös apteekki ja yksityiset hyvinvointi- palvelut.

Kilpailualue on merkittävä työpaikkakeskittymä käsittäen palveluiden lisäksi myös tuotannol- lista toimintaa. Vessmaninmäen alueella on. 280 henkilötyöpaikkaa. Aseman seudun ja Pandan alueella sekä virran rannalla henkilötyöpaikkoja on n. 300 .

Tarkempia tietoja palveluiden määrästä ja laadusta löytyy kilpailun liitemateriaalina olevasta selvityksestä ”Vaajakoski, keskustan kaupalliset kehittämisedellytykset”.

23. Näkymä Leppävedentie koilliseen.

24. Näkymä Leppävedentieltä liikenneympyrälle.

25. Näkymä Vaajakoskentieltä liikenneympyrälle.

26. Näkymä Urheilutieltä alas Leppävedentielle.

27. Näkymä Leppävedentielle ylös Urheilutielle.

28. Näkymä Urheilutieltä ABC- kylmäasemalle.

3.3.7 Kilpailuehdotuksessa pohdittavia ajankohtaisia ajatuksia

Ajatukset ovat tulleet esille sekä kansalaisfoorumeissa ja virkamiestyöryhmissä. Ajatukset eivät ole sitovia, mutta niitä voi käyttää ideoinnin pohjana.

- Vaajakosken koulu ja liikuntakeskus: Voisivatko koulu, kirjasto ja liikuntakeskus muodostaa viihtyisän ja turvallisen kampuksen? Miten urheilutalo ja uimahalli liittyisivät tähän kokonaisuuteen?
- Vaajala (nykyinen S-market): Mitä Vaajalassa tapahtuu tulevaisuudessa? Mitä tapahtuu rakennukselle?
- Terveyskeskus: Nykyinen terveyskeskus tullaan purkamaan. Sijoitetaanko uusi samalle paikalle vai voisiko terveyskeskuksen sijoittaa lähemmäs ydinkortteleita? Voisiko uusi terveyskeskus toimia ydinkeskustan veturina?
- Pysäkkipaviljonki: Missä uusi linja-autojen paikallis- ja kaukoliikenteen pysäkkipaviljonki voisi sijaita? Mitä toimintoja ja palveluita paviljonki tarjoaisi? Tulisiko paviljongin yhteyteen sijoittaa polkupyörien paikoitusalue? Olisiko paviljongissa kioskki?
- Perhepuisto: Mahtuisiko keskusta-alueelle toiminnallinen puisto, jossa viihtyisivät eri-ikäiset erikseen ja yhdessä? Mikä olisi hyvä teema puistolle?
- Asemanseutu: Miltä näyttää uuden tyyppinen asemapuisto? Kulkeeko paikallisjuna joskus Vaajakoskelta Jyväskylän keskustaan?
- Pandan alue: Jos Panda haluaisi laajentua, miten ja mihin suuntaa se olisi hyvä tehdä? Panda eucalyptusmetsässä – millaisia ideoita teollisuusalue voisi hyödyntää imagonrakennukseen?
- Rantapuisto: Miten rantapuistosta saadaan yhteiseen käyttöön viihtyisä ja kaunis hengähdyspaikka?
- Virran rannan alue kokonaisuutena: Millaista asumista virran rannalla voisi olla?
- Keskusta-asuminen: Millaista asumista keskustassa voisi olla?
- Liikenne- ja paikoitusjärjestelyt: Keskustan kortteleiden ja liikuntakeskuksen alueella ajoneuvoliikenteen ratkaisuja tulisi miettiä uudelleen - perustellut muutokset ovat mahdollisia.
- Julkinen tila: Millaisia ja missä olisivat vaajakoskiset julkiset oleskelupaikat?

4 Kilpailun tavoitteet

Kilpailun tavoiteena on löytää kestäväään kehitykseen suuntaava ratkaisu, jonka perusteella Vaajakosken keskustasta voi tulevaisuudessa kehittyä omaleimainen ja vetovoimainen osakeskus.

4.1 Urbaaniuden aste - kaupunkirakenteellisesti kiinnostava kokonaisuus

Oleellista on alueen kokonaisratkaisu, joka muodostuu osa-alueiden yhdistämisestä liikenteellisesti ja maisemallisesti toisiinsa. Samalla tulee tukea kunkin osa-alueen omaa roolia toiminnan, tiiveyden, korttelirakenteen ja julkisten tilojen suunnittelulla. Tavoitteena on löytää ratkaisu, jossa eri mittakaavoissa esitetyt ideat muodostavat luontevan ja eheyttävän kokonaisuuden; suuralue – osa-alue – kortteli – paikka.

4.2 Liikenne - toimivat ja turvalliset yhteydet

Kilpailualue halkoo Leppävedentie ja rautatie. Alueita yhdistää ainoastaan vilkasliikenteinen Vaajakoskentie, liikenneympyrä ja nykyinen VT 4. Tavoitteena on kilpailualueen liikennejärjestelyiden parantaminen kokonaisuutena ja osa-alueiden kytkeminen toisiinsa. Erityisesti kevyen liikenteen reittejä tulee lisätä sekä niiden jatkuvuutta ja turvallisuutta parantaa.

4.3 Historia ja identiteetti - omaleimainen vaajakoskinen miljö

Vaajakosken teollinen perintö liittyy Pandaan ja sahateollisuuteen sekä osuustoiminta-aatteen. Vessmaninmäen funkistalo ja virran rannan tuntumassa olevat teollisuusrakennukset muistuttavat tästä historiasta. Tavoitteena on löytää ehdotuksia, joissa historian kautta luodaan omaleimaista tulevaisuuden kaupunkiympäristöä.

4.4 Topografia - maiseman ja maastonmuotojen hyödyntäminen

Paitsi liikenteellisesti myös maisemallisesti kilpailualueen osa-alueet ovat toisistaan erillään. Maaston korkeuseroja ei ole riittävästi huomioitu. Hoitamattomat metsät ja pusikot sulkevat näkymiä sekä kaukomaisemaan että lähiympäristöön. Kilpailussa etsitään keinoja, miten maaston muotoja voitaisiin paremmin hyödyntää ja samalla tarjota näkymiä maisemaan.

4.5 Monipuolisuus ja sekoittuneisuus - elinvoimainen Vaajakoski

Vaajakoski on aikaisemmin ollut sekä julkisten- että kaupallisten palveluiden suhteen omavarainen. Myös työpaikoille on ollut tarjolla tiloja. Asuminen on sijoittunut omille alueilleen ydinkortteleiden ympärille. Tavoitteena on tarjota sekä liike-elämän että julkisten palveluiden toimijoille riittävästi sopivan kokoisia tiloja lomittain asumisen kanssa. Myös kivijalkakauppojen säilyttäminen merkitys keskustan identiteetin muodostajana on huomioitava. Monipuolinen ja sekoittunut kaupunkirakenne mahdollistaa käveltävän keskusta-alueen kehittymisen.

4.6 Mittakaava ja yhteisöllisyys - hyvä arkipäivän elämänlaatu

Vaajakoskella vieläkin elinvoimaisena säilynyt yhteisöllisyys näkyy keskustan aktiivisena vapaa-muotoisena käyttönä; kuulumisia vaihdetaan kadunkulmissa, parkkipaikoilla ja talojen edustoilla. Keskusta on kaiken ikäisten aktiivisessa käytössä. Kilpailun kautta haetaan uusia näkemyksiä yhteisöllistä identiteettiä tukevista ”paikoista”, paikkojen tunnelmasta ja toteutuksesta. Tavoitteena on löytää lähiympäristön suunnitteluun ideoita, jotka palvelevat kaikkia ikä- ja käyttäjäryhmiä.

29. Vaajakosken nykyinen paikallis- ja kaukoliikennepysäkki Vaajakoskentien yläpäässä.

30. Vaajakoskentien lähiympäristöä parhaimmillaan.

31. Näkymä Oikokadulta Pandan vanhalle tehtaalle.

5 Suunnitteluohjeet

Vessmanninmäki

- Keskustan kortteleiden alueelle toivotaan sekoittunutta asuin- ja työpaikkarakentamista. Nykyistä rakennuskantaa voidaan käyttää hyväksi tai sitä voidaan ehdottaa osittain tai kokonaan purettavaksi. Vaajakoskentien varrella sijaitsevia funkistaloja ei saa purkaa. Uusi terveyskeskus (2500 kem2) tulee sijoittaa joko ydinkortteleiden tai Vessmanninmäen alueelle. Ydinkortteleiden alueelle tulee sijoittaa ainakin yksi päivittäistavarakaupan yksikkö (max 2000 kem2).

Liikuntakeskus

- Liikuntakeskuksen alueesta toivotaan toiminnallista kokonaisuutta, joka olisi nykyistä paremmin saavutettavissa. Alueen sisäisiä liikenteellisiä ja visuaalisia yhteyksiä tulee kehittää lähiympäristön suunnittelun keinoin. Alueen käyttötarkoitusta ei ole syytä muuttaa.

Pandan alue ja aseman seutu

- Asemanseutu ja Pandan alue sopii työpaikka- ja liikerakentamiselle. Asuinrakentamista ei ensisijaisesti toivota sijoitettavan tälle alueelle melu- ja värinähaittojen vuoksi. S-Keskimaan 5500kem2 suuruinen markettirakennus tulee sijoittaa sille asemakaavassa osoitetulle tontille (sijainti esitetty koostekartassa). Sijoittelussa, massoittelussa ja liikennejärjestelyissä tulee huomioida maaston korkeuserot ja vieressä oleva Pandan suojeltu teollisuuskiinteistö.

Virran ranta

- Tavoitteena on kehittää koko virran rannan aluetta sekä virkistysalueena että työpaikka- ja asuinalueena. Rantapuistosta toivotaan muodostuvan virran rannan henkeä korostava hengähdyspaikka.

Autopaikoitus

Ydinkeskuksen alueella paikoitus on mahdollista järjestää kansien alle maastonmuotojen johdosta. Pysäköintipaikkojen mitoitusnormina käytetään asuntojen osalla 1 autopaikka / 80 kem2 ja liikerakentamisen osalta 1 autopaikka / 50 kem2.

Asuntojen määrä

Asumismitoituksena koko alueelle voidaan käyttää 700 - 900 uutta asukasta, keskimääräinen asukasmäärä on 2,2 asukasta / asunto.

Muu rakentamisen määrä

Liike- ja työpaikkarakentamiselle sekä palvelurakentamiselle ei aseteta erikseen mitoittavia tavoitteita, määrä jätetään ehdotuksen tekijän harkittavaksi.

Kilpaillija voi perustellusti poiketa autopaikoitusta ja asuntomäärää koskevista mitoitusohjeista.

6 Arvosteluperusteet

- Kestävä kaupunkisuunnittelu
- Kaupunkirakennustaiteellinen näkemyksellisyys ja kokonaisratkaisun toimivuus
- Yleiset liikenneratkaisut ja kilpailualueen sisäiset liikenneyhteydet
- Osa-alueiden omaleimaisuus ja identiteetti
- Historian ja maiseman huomioiminen
- Maastonmuotoja hyödyntävät ratkaisut
- Inhimillisen mittakaavan ymmärtäminen

32. Näkymä urheilukentän suuntaan pohjoispuolen ulkoilualueelta.

33. Liikuntakeskuksen sisäänkäynti länsipuolelta.

34. Näkymä koulun pihalle Savonmäentieltä.

35. Näkymä Urheilutalolle. Oikealla uimahalli Vellamo.

36. Urheilukenttä. Taustalla nykyinen Vaajakosken koulu.

7 Ehdotusten laadintaohjeet

Piirustukset kiinnitetään A1 (840x594mm) kokoisille vaakasuuntaisille jäykille alustoille. Plansseja saa olla enintään 5 kpl/ehdotus. Ehdotukseen on liitettävä mukaan CD-levyke, joka sisältää erillisinä pdf -tiedostoina selostuksen, lyhyen tiivistelmän ja A3-kokoiset pienennökset (300 dpi) A1 –kokoisista alustoista. CD-levylle tulevista tiedostoista tulee poistaa kaikki tekijän henkilöllisyyteen liittyvät tunnisteet. Järjestäjä varmistaa tunnisteiden poiston ennen tiedostojen käyttöä.

7.1 Vaadittavat asiakirjat

7.1.1 Rakeisuuskaavio 1:5000

Kaaviossa esitetään rakennusmassat tummennettuina, ei varjostettuina. Kaavion tarkoituksena on havainnollistaa rakentamisen painopisteitä; sijoittumista ja tiiveyttä. Kaavio tehdään kartta-pohjalle, jossa on valmiiksi tummennettu kilpailualueita ympäröivät rakennukset.

7.1.2 Maankäyttö ja liikenneverkko-kaavio 1:5000

Kaaviossa esitetään alueiden pääasialliset maankäyttötarkoitukset eri värein. Kaaviossa tulee esittää suunnitelman eri liikennemuodot omilla väreillä (joukkoliikenne, katuverkko, kevyen liikenteen reitit, ulkoilureitit) sekä alueen liittyminen ympäröiviin alueisiin.

7.1.3 Kokonaissuunnitelma 1:2000

Kuvasta tulee käydä ilmi alueen kokonaisideat: rakennukset, väylät ja viheralueet sekä kilpailijan esittämien toimintojen sijoittuminen alueelle.

7.1.4 Osa-alesuunnitelma keskustan ydinkortteleista 1:500

Keskustan ydinkortteleista esitetään tarkennettu osa-alesuunnitelma sekä leikkkaus. Materiaalilla havainnollistetaan rakennusten väliin jäävien tilojen ja liikenneväylien jäsennöintiä. Suunnitelmassa esitettävistä rakennuksista tulee käydä ilmi rakennuksen hahmo, käyttötarkoitus, kerrosmäärä sekä sisäänkäyntien paikat. Rakennuksista ei esitetä pohjaratkaisuja. Ehdotuksen luonne ja miljööratkaisut tulee käydä selkeästi ilmi. Leikkauksessa tulee havainnollistaa pysäköintijärjestelyiden toimintaa. Leikkauksen paikka tulee näkyä havainnekuvasa. Piirustus esitetään varjostettuna.

7.1.5 Havainnekuvat

Aksonometrisiä ja/tai perspektiivikuvia, jotka havainnollistavat ehdotukset keskeisiä ideoita, ratkaisujen tilallista luonnetta, rakennusmassoja ja niiden suhdetta toisiinsa, sekä kaupunki- ja maisematiloja. Kuvia tulee olla vähintään 2 kpl, joista toinen on tehtävä ydinkorttelialueelta. Toisen kuvan kohteen kilpailija voi valita itse.

7.1.6 Muu havainnollistava materiaali alueen rakentamisen luonteesta

Lisäksi kilpailija voi esittää muuta ideoitaan havainnollistavaa materiaalia sallitun planssien enimmäismäärän puitteissa. Materiaalilla toivotaan kuvattavan esimerkiksi valaistus-, liikenne- ja paikoitusratkaisuja, julkisten ulkotilojen "paikkoja" sekä vaajakoskelaista henkeä.

37. Rantapuisto.

38. Näkymä Vaajakoskentieltä Konttisentielle. Oikealla vanha harjatehdas.

39. Pandan puisto kaakosta.

40. Virran ranta Naissaaresta nähtynä.

41. Näkymä Vaajakoskentieltä Konttisentielle. Oikealla vanha harjatehdas.

42. Näkymä Pandan makeistehtaalle Leppävedentielle.

7.1.7 Selostus kilpailuehdotuksen sisällöstä

Planssille kiinnitetty A4-kokoinen selostus ratkaisun pääperiaatteista, tavoitteista ja rakentamisen kokonaislaajuudesta (kem2) toiminnoittain eriteltynä planssille kiinnitettynä.

7.1.8 Lyhyt tiivistelmä

Kilpailija voi kirjoittaa lyhyen (max 300 kirjoitusmerkkiä) tiivistelmän kilpailutyön ideasta. Järjestäjä liittää tiivistelmän nettisivustolle kilpailutyön esittelyn yhteyteen.

7.2 Kilpailusalaisuus

Kilpailuehdotusten jokainen asiakirja on varustettava kilpailijan valitsemalla nimimerkillä. Ehdotuksen mukana on jätettävä suljettu, läpinäkymätön kirjekuori, joka sisältää ehdotuksen nimimerkin, tekijän nimen ja yhteystiedot. Lisäksi on ilmoitettava kenellä on ehdotuksen tekijänoikeus ja ketkä ovat toimineet avustajina. Jos tekijät ilmoittavat yrityksen nimen, tullaan yrityksen nimi julkaisemaan tekijän nimen yhteydessä.

7.3 Kilpailuehdotusten sisäänjätö

Kilpailu päättyy tiistaina 19.1.2010. Kilpailuehdotukset on jätettävä klo 15.00 mennessä osoitteeseen:

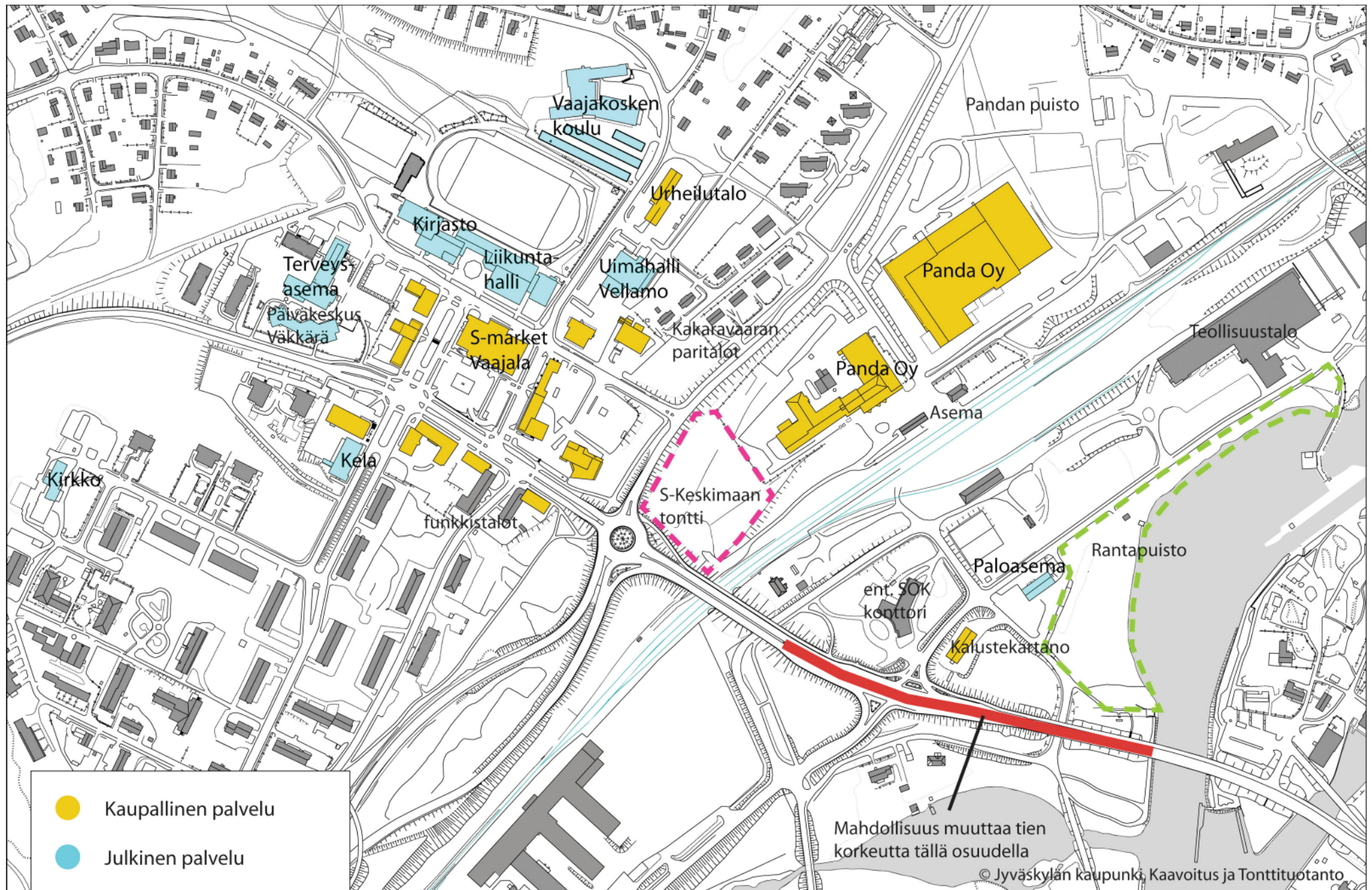
Jyväskylän kaupunki
Kaavoitus
Hannikaisenkatu 17
40100 Jyväskylä

tai jätettävä todistettavasti postin tai muun kuljetuslaitoksen toimitettavaksi saman päivän aikana samaan osoitteeseen.

Kilpailijan on ehdottomasti varmistettava, että lähetyksen päällä on postin tai muun kuljetuslaitoksen merkintä sisäänjättöhetkestä.

Lähetyksen päälle on merkittävä: "Vaajakosken keskustan arkkitehtuurikilpailu"

Lähetysten on oltava perillä viimeistään tiistaina 26.1.2010 klo 15.00 mennessä. Kaikki järjestäjälle saapuneet ehdotukset ja arvioitu kilpailun ratkaisemajakohdasta julkaistaan kilpailun nettisivuilla www.jklarkkitehtuurikilpailut/vaajakoski.

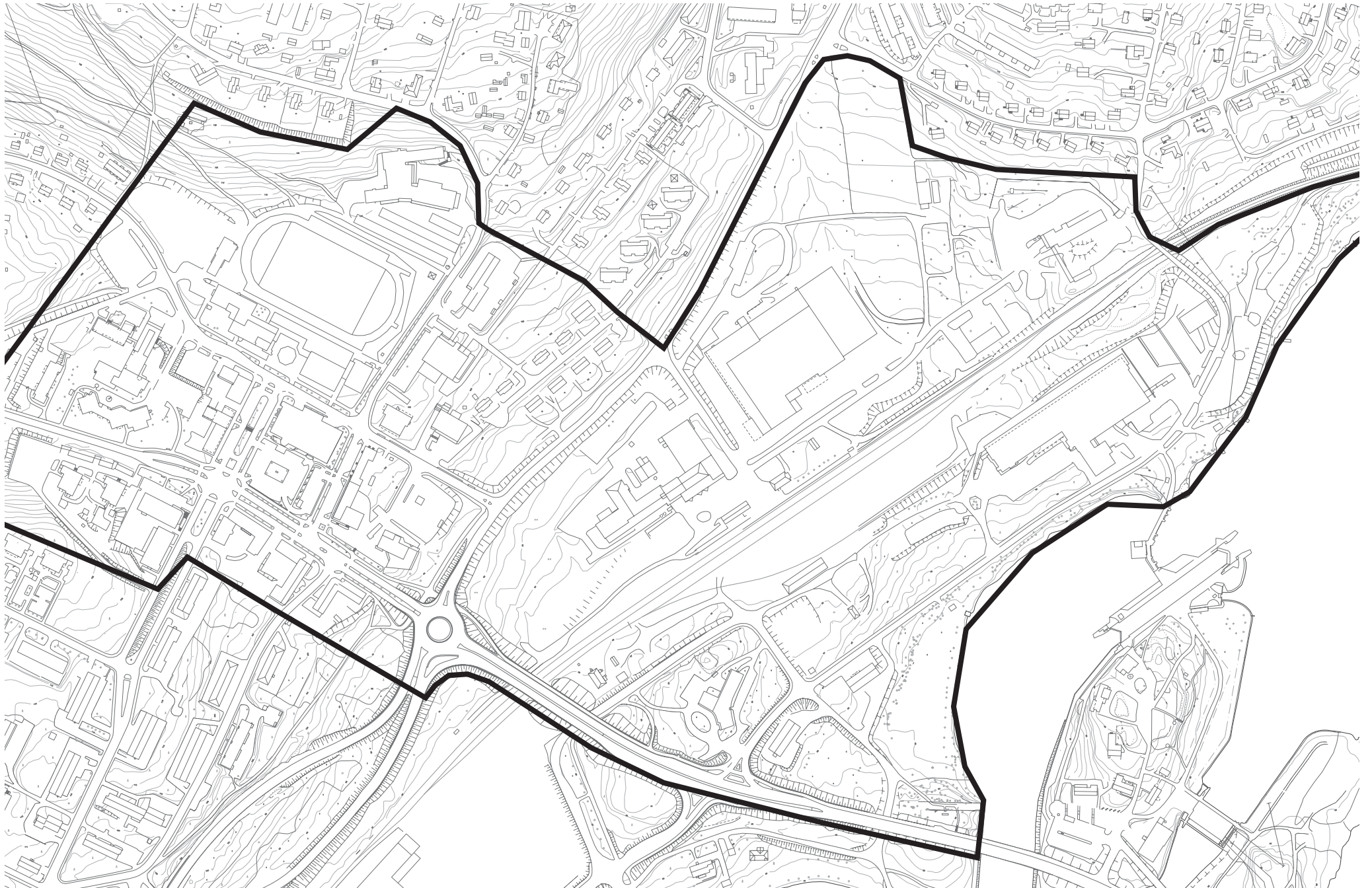

43. Koostekartta.

© Lentokuva Vallas Oy

44. Viistokuva kilpailualueesta.

45. Pohjakartta 1:5000.